

موانع و راهکارهای کاربست یافته‌های تحقیقاتی علوم انسانی

محمد احمدی^۱

صمد رسول‌زاده اقدم^۲

یوسف محمدی‌فر^۳

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۱/۳/۱۶

چکیده

در اغلب راهبردها و برنامه‌های کلان توسعه، تاکید ویژه‌ای بر تولید علم و تبدیل آن به کالاها و خدمات مورد مصرف جامعه شده است، هر چند که در برخی حوزه‌های دانش، مانند علوم پایه، شاهد رشد کمی و کیفی خوبی بوده‌ایم؛ اما رابطه میان علم و عمل در علوم انسانی یکی از عمده‌ترین موضوعاتی است که در چند دهه اخیر مباحث و مناقشه‌های بسیاری را به دنبال داشته است. در این راستا مقاله پیش روی نتیجه مطالعه‌ای است که با هدف بررسی عوامل بازدارنده کاربست یافته‌های پژوهش حوزه علوم انسانی و اجتماعی در سازمان‌ها و ارائه راهکارهای مناسب انجام گرفته است. روش تحقیق مورد استفاده در این تحقیق، پیمایش بوده که در آن تاثیر چهار شاخص ویژگی‌های پذیرنده بالقوه، ویژگی‌های سازمان، ویژگی‌های پژوهش و ویژگی‌های ارتباطی، به عنوان «متغیرهای پیش‌بین» بر عدم کاربست نتایج پژوهش‌ها، به عنوان «متغیر ملاک» را مورد بررسی قرار داده است. به صورت خلاصه نتایج نشان داد که هر چهار شاخص مورد نظر، اثرات تعیین کننده و معنی داری بر عدم کاربست یافته‌های پژوهش داشته‌اند. هرچند که از بین این عوامل، ویژگی‌های پذیرنده بالقوه با ۸۳٫۶ درصد نمره، تاثیر بیشتری را داشته است.

کلیدواژه‌ها: کاربست، علوم انسانی، تحقیقات، کاربردی سازی.

۱. استادیار گروه مدیریت بازرگانی دانشگاه پیام‌نور / mb_ahmadi@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی توسعه اقتصادی - اجتماعی دانشگاه اصفهان / samad1356@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی دانشگاه شهید بهشتی، عضو هیات علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری / Yosefmohamadifar@yahoo.com

مقدمه

در عصر اقتصاد دانش بنیان، نظام پژوهش و تولید علم به عنوان مخزن اساسی دانش، منبع بالقوه ایده‌هایی است که بایستی به محصولات مورد نظر جامعه و بازار تبدیل شوند در این دیدگاه‌ها توسعه نوآوری ملی تنها با افزایش کمیت پژوهش و طرح‌های پژوهشی محقق نمی‌شود و اتصال دستاوردهای نظام پژوهشی به نظام بازار از الزمات ضروری است. یافته‌های تحقیقاتی تا زمانی که در عرصه عمل استقرار نیابد و عواید کوتاه و بلند مدت آن نصیب اجتماع نشود، نمی‌توانند منشأ رفاه عمومی و تولید ثروت باشد. به جرات می‌توان گفت که موضوع کاربست یافته‌های پژوهشی و کاربرد نتایج حاصل از فرآیند تحقیق به ویژه در عرصه تحقیقات کاربردی یکی از عمده‌ترین عوامل دل‌مشغولی سیاست‌گذاران پژوهشی، مدیران دست‌اندرکار و پژوهشگران بوده است. عمدتاً این نگرانی وجود دارد که تحقیقات صورت پذیرفته در خصوص مسایل و مشکلات اداری، گره‌گشای مشکلات موجود نبوده و همچنان بین مسئله و حل مسئله شکاف و فاصله‌ای زیادی وجود دارد. از سوی دیگر پژوهشگران و محققان که هم و غم خود را تحلیل و بررسی علمی و پژوهشی مورد نظر مدیران قرار داده‌اند و دانش و توان خود را در فرآیند پژوهش به خدمت گرفته‌اند، از عدم کاربست مناسب یافته‌های پژوهشی گله‌مند بوده و در واقع نسبت به بهره‌گیری از محصول کار خود احساس نگرانی می‌کنند. (بابایی، ۲۶:۱۳۸۶)

کاربست یافته‌های پژوهشی یکی از مفاهیم بسیار مهم در مدیریت پژوهشی است و بی‌توجهی به آن موجب بی‌ثمر ماندن تلاش‌های پژوهشی می‌شود. در واقع می‌توان گفت که مهم‌ترین هدف از انجام تحقیقات، استفاده از یافته‌های تحقیقاتی در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری است. لذا عدم استفاده از یافته‌های پژوهشی به نوعی به منزله اتلاف منابع صرف شده برای این گونه تحقیقات خواهد بود. برخی از یافته‌ها قابلیت کاربرد مستقیم دارند و برخی دیگر را صرفاً می‌توان اشاعه داد و امیدوار بود که موجب افزایش دانش و مهارت و تغییر نگرش مخاطبان و تاثیرگذاری از یافته‌ها در تصمیم‌گیری‌های آنها خواهد شد.

اهمیت دادن به موضوع پژوهش در سیاست‌گذاری هر کشوری نقش و جایگاه حساسی در روند توسعه خواهد داشت. بی‌شک پیشبرد هرچه بیشتر این موضوع در کشورهای در حال توسعه مثل ایران در مقایسه با کشورهای توسعه یافته از اهمیت بالاتری برخوردار شده است. انجام فعالیتهای پژوهشی که بتوانند به نیازهای اساسی جامعه پاسخ دهند، نیازمند ایجاد بستر و شرایط مناسب بیرونی و درونی است و نباید تصور کرد که این امر به آسانی محقق می‌شود

فصلنامه علمی-پژوهشی

۱۸

دوره چهارم
شماره ۲
بهار ۱۳۹۱

(سرفرازی و معمارزاده، ۱۳۸۶) مسائل عمده‌ای نظیر فقدان فرهنگ تحقیق در جامعه و عدم احساس نیاز به پژوهش، به خصوص در سطح برنامه‌ریزان، به چشم می‌خورد. برای بسیاری، امور جاری و کوتاه مدت و بهره‌گیری از ابزار و تکنیک مناسبتر و ضروری تر به نظر می‌رسد، زیرا مشکلات آنی را رفع می‌کند و به سرمایه‌گذاری برای تحقیقات که نتایج آن ممکن است سال‌ها بعد مورد استفاده قرار گیرد، کم‌توجهی می‌شود.

امروز در حدود ۸۰ درصد هزینه‌های تحقیق و توسعه توسط کشورهای توسعه یافته مصرف می‌شود، ۳۳،۵ درصد آمریکا، ۲۳،۵ درصد اتحادیه اروپا و ۱۳،۴ درصد ژاپن؛ این در حالی است که کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی تنها ۱،۸ درصد از کل هزینه ناویژه تحقیق و توسعه جهان یا ۹،۵ درصد از هزینه ناویژه تحقیق و توسعه کشورهای در حال توسعه را صرف تحقیق و توسعه می‌کنند (مهراد، ۱۳۸۹). نگاهی به شرایط و ویژگی‌های تحقیق در جامعه ایران، نشان می‌دهد که مسأله ناتوانی در کاربست یافته‌های پژوهشی در جامعه ما به عنوان مشکلی جدی مطرح است. در کشور ما برخلاف کشورهای پیشرفته‌تر، امر تحقیق هنوز جایگاه شایسته خود را پیدا نکرده و حتی در بسیاری از موارد نفی و انکار ضرورت و اهمیت را به همراه داشته است؛ تحقیقات انجام شده، استانداردهای علمی لازم را ندارند؛ بی‌اعتمادی نسبت به تحقیقات در سطح عموم وجود دارد؛ بودجه‌های تحقیقی بسیار کمتر از میزان لازم بوده و در این حد نیز با مشلات متعدد تخصیص همراه است. اما آنچه مشکلات فوق‌الذکر را تشدید نموده است عدم توانایی در کاربست یافته‌های پژوهش‌های صورت پذیرفته در حوزه‌های مختلف علوم انسانی است در بسیاری از موارد شاهد انیم که تحقیقات انجام شده توان تحمیل خود در تصمیم‌گیری‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و امور اجرایی حوزه‌های مختلف علوم انسانی را نداشته و نتوانسته‌اند جایگاه بایسته خود را بدست آورند. به عبارتی این علوم در مفاهیم انتزاعی محدود گردیده و کمتر وارد قلمرو اجرا شده‌اند و می‌توان گفت که این مساله به نوعی بی‌اعتباری کاربردی را با خود به همراه داشته است. بنابراین علیرغم محدود بودن تحقیقات علوم انسانی، مسأله عدم استفاده عملی از این تحقیقات محدود نیز مزید بر علت گردیده است.

سوال اساسی این تحقیق آن است که به دنبال جریان اهمیت یافتن تحقیقات حوزه علوم انسانی و اجتماعی که موجب رشد چشمگیر تعداد این پژوهش‌ها شده آیا تحقیقات این حوزه در عمل نیز مفید واقع شده‌اند و تا چه اندازه مورد استفاده عملی قرار می‌گیرند؟ با در نظر داشت این پرسش می‌توان فرضیات زیر را مطرح کرد:

ویژگی‌های پذیرنده بر کاربست تحقیقات علوم انسانی موثرند؛
ویژگی‌های سازمان بر کاربست تحقیقات علوم انسانی موثرند؛ ویژگی‌های پژوهش بر
کاربست تحقیقات علوم انسانی موثرند؛ و ویژگی‌های ارتباطی پژوهش بر کاربست تحقیقات
علوم انسانی موثرند.

در همین راستا، متغیرهای پژوهش به نحو زیر تعریف می‌شوند:
کاربست یافته‌های پژوهش (متغیر پیش بین): اصطلاح «کاربست» به معنی عملی ساختن
یک نظریه یا ایده است. بنابراین «کاربست پژوهش» بر کاوش منظمی که در عمل نیز به کار
می‌رود، اشاره کرد.

پذیرنده بالقوه (متغیر ملاک ۱): فردی است که یافته‌های پژوهش را باید به کار گیرد.
ویژگی‌های این فرد سبب تسهیل در کاربست یافته‌ها می‌شود یا به‌عنوان مانعی در برابر آن عمل
می‌کند. این عمل شامل عوامل فرعی ارزش‌ها، توانایی‌ها و آگاهی فرد مزبور است.

ویژگی‌های سازمان (متغیر ملاک ۲): منظور زمینه‌ها، موانع و محدودیت‌هایی از سازمان
است که می‌توانند مانع کاربست نتایج تحقیقات در سازمان شوند. مانند سازمان را در بر می‌گیرد.

ویژگی‌های پژوهش (متغیر ملاک ۳): ویژگی‌های ماهیتی پژوهش که ممکن است بر
کاربست آنها تاثیر گذار باشند مانند: عواملی چون: کیفیت و ضعف‌ها و قوت‌های پژوهش

ویژگی‌های ارتباطی (متغیر ملاک ۴): عواملی نظیر نوع و نحوه ارتباط محققین و کاربران،
نحوه ارائه نتایج و در دسترس بودن نتایج را در بر می‌گیرد.

مبانی نظری و مدل تحقیق

در ذیل بررسی اجمالی به برخی کارهای محققین در حوزه کاربست نتایج تحقیق، خواهیم
داشت و پس از آن نیز مدل مورد استفاده را استخراج می‌کنیم. ساندرا نوتلی^۲ موضوعات مرتبط
با کاربست نتایج پژوهش را به سه دسته: مسائلی که به پژوهش مربوط می‌شود؛ مسائلی که
مربوط به فرایند تصمیم‌گیری است و مسائلی که در نتیجه تعامل بین این دو بوجود می‌آید؛
تقسیم می‌کند. از نظر وی یکی از مسائلی که به خود تحقیق مربوط می‌شود، محدودیت‌های
شواهد پژوهش است. وضعیت فعلی دانش مبتنی بر پژوهش، برای تصمیم‌گیری و
سیاست‌گذاری در بسیاری از حوزه‌ها ناکافی است. شکاف‌ها و ابهام‌های عمیقی در مبانی دانش
وجود دارد و ادبیات تحقیق مملو از مطالعات کوچک و موقتی است که اغلب از رهیافت‌های

1. Research finding use
2. Sandra Nutley

متنوعی برخوردارند. در نتیجه از این پژوهش‌ها، دانش انباشته کافی معتبری که بتوان آن را در تصمیم‌گیری‌ها بکار برد، حاصل نمی‌شود.

محدودیت‌های مرتبط با شیوه‌های مدیریتی و سازمانی نیز به عنوان یکی دیگر از منابعی محسوب می‌شود که می‌تواند در کاربرد پژوهش‌ها مسأله‌ساز باشد. عدم توجه به نوآوری‌ها و یافته‌های علمی و عدم اعتماد مدیران و تصمیم‌گیران به نتایج پژوهش‌های علمی از جمله عواملی هستند که موانع عدیده‌ای را در بهینه‌سازی استفاده از اطلاعات و دانش روز به وجود می‌آورند و در این میان تصمیم‌گیران با توجه دقیق به این موضوعات می‌توانند نقشی بسیار فعال در کاهش این موانع داشته باشند. اما سومین دسته از مسائلی که نوتلی به آن اشاره می‌کند، به تعامل میان پژوهش و تصمیم‌گیری اشاره دارد. ارتباط مداوم و مستقیم میان پژوهش‌گران و سیاست‌گذاران می‌تواند زمینه استفاده عملی از نتایج از یک طرف، و انطباق پژوهش‌ها با نیازهای عملی کاربران از طرف دیگر، را فراهم کند (ناتلی، ۲۰۰۲).

ایزابل و همکارانش معتقدند که اصلاح محتوا و قابلیت دسترسی اطلاعات مبتنی بر شواهد برای به کار گرفتن آنها کافی نیست. استراتژی واضح و مؤثری مورد نیاز است تا اطمینان دهد که آن پژوهش واقعاً اثرات قابل توجهی در سیاست و عمل بوجود خواهد آورد. آنها دو نوع طبقه‌بندی و دسته‌بندی از عوامل مختلف مداخله‌گر در میزان اثرات پژوهش در عمل ارائه می‌دهند. آنها این تقسیم‌بندی را براساس دو معیار نوع مداخله‌گر و مکانیسم‌های عمل این عوامل دسته‌بندی کرده‌اند:

برحسب نوع، آنها عواملی را در یک گروه قرار می‌دهند که از نظر شکل و محتوا مشابه هم هستند. برای مثال، سمینارها و کنفرانس‌هایی که برخی از اشکال نمایش یافته‌های تحقیق را به یک کاربر بالقوه فراهم می‌کنند؛ و دخالت، همکاری و تعلق عاملین در فرآیند پژوهش و همکاری آنان با پژوهش‌گران. (والتر و دیگران، ۲۰۰۳)

اما والتر و همکارانش عوامل مداخله‌گر را بر حسب مکانیسم‌های زیرین و چهارچوب‌های نظری‌شان طبقه‌بندی می‌کنند و در یک گروه قرار می‌دهند؛ این مکانیسم‌ها عبارتند از: اشاعه، آموزش، نفوذ اجتماعی، همکاری بین محققین و کاربران، محرک‌ها، تقویت، تسهیل و ابتکارات چندوجهی.

اشاعه عاملی است که برای انتشار یافته‌های پژوهش در اشکال کم و بیش مناسبی به کار می‌رود. این عمل می‌تواند بصورت کتبی و از طریق ارائه خلاصه‌ها و راهنماهای کلی و یا بصورت شفاهی و از طریق ترتیب‌دادن کارگاه‌ها و سمینارها باشد. آموزش بیش از اینکه قصد

اشاعه مطالب و یافته‌ها را داشته باشد، هدف‌اش مشارکت دادن بیش از پیش افراد حرفه‌ای است. دامنه آموزش بسیار متغیر است و از آموزش سطحی تا آموزش عمیق و مداوم را در بر می‌گیرد. هدف از نفوذ اجتماعی (اشخاصی مانند دانشگاهیان و متخصصان)، استفاده از آن برای مجاب کردن کاربران در مورد پژوهش و ارزش آن است. محرک‌ها، اشکالی از تشویق‌ها و پاداش‌ها را برای افزایش اثر پژوهش، همراه با شواهد و دلایل فراهم می‌کند. تقویت، به تصدیق رفتار مناسب و مبتنی بر پژوهش از طریق دادن اطلاعات به افراد و گروه‌ها، در قبل، هنگام و بعد از رفتار گویند. تسهیلات آنهایی هستند که عمل مبتنی بر پژوهش را حمایت و توانمند می‌سازند. تسهیلات همچنین می‌تواند به شکل آموزش مهارت‌های جدید برای حمایت از خدمت‌رسانی مبتنی بر پژوهش باشد. بنابراین سازوکار اصلی در این بخش فراهم‌سازی وسایلی برای عمل و حذف موانعی است که در راه عمل وجود دارند. تسهیلات می‌تواند به اشکال مختلفی از قبیل کمک‌های مالی، سازمانی، عاطفی و... باشد. ابتکارات چندوجهی آنهایی هستند که از دو یا چند جهت به افزایش اثرات پژوهش کمک می‌کنند. اثر این مداخلات را نمی‌توان به طور مستقل ارزیابی نمود (والتر و دیگران، همان).

از سویی مارین دابینز و همکارانش بیان می‌کنند که فرایند انطباق شواهد پژوهش در تصمیم‌گیری بر اساس نوع عمل، تحت تأثیر شرایط مختلفی است. این شرایط عبارتند از: شرایط فردی، سازمانی، نوآوری. منظور دابینز از شرایط فردی، میزان گرایش تصمیم‌گیران و مدیران به استفاده از نتایج پژوهش در عمل و میزان اعتماد آنها به کارایی این‌گونه پژوهش‌ها در اجرا می‌باشد. هم‌چنین میزان آگاهی مدیران و کاربران نیز عامل مهمی در این زمینه می‌باشد. از نظر سازمانی دابینز نیز همانند نظریه پردازان دیگر به فرهنگ سازمانی مناسب که در آن تحقیقات و پژوهش‌های علمی از جایگاه مناسبی برخوردارند و به آنها بهای لازم داده می‌شود، تأکید می‌کند و از طرف دیگر او به وجود امکانات و شرایط لازم برای عملی کردن این یافته‌های پژوهش در سازمان اشاره می‌کند. او به موانع سازمانی نظیر کمبود بودجه‌های تحقیقاتی و کمبود زمان اشاره می‌کند و از نظر نوآوری نیز عواملی چون میزان تناسب یافته‌های پژوهش با تجارب قبلی مدیران و انطباق آنها با شرایط موجود در سازمان را مطرح می‌کند (دوبینز و دیگران، ۲۰۰۳). روگرز یافته‌های پژوهشی را به عنوان نوآوری‌هایی می‌داند که از این جهت که بر مسائل نوینی تأکید می‌کنند که قبلاً وجود نداشته‌اند بنابراین باید دارای شرایط خاصی باشند تا کاربران بتوانند از آنها ارزیابی مثبتی داشته باشند و با اعتماد بیشتری به آنها نگاه کنند. وی پنج عامل مؤثر: امتیاز نسبی، سازگاری، پیچیدگی، قابلیت آزمون و قابلیت مشاهده را در ارزیابی امتیازات نوآوری‌ها عنوان می‌کند. (روگرز، ۱۹۹۵).

در حوزه کاربست نتایج تحقیقات، برناردو تحقیقات خود را در زمینه رفاه اجتماعی انجام داده و راه‌کارها و شرایطی را که در آن نتایج بدست آمده از تحقیقات رفاه اجتماعی را می‌توان برای توسعه جوامع به کار گرفت، نشان دهد. نتایج بررسی وی نشان می‌دهد که: تحقیقات باید به کاربست متصل شوند؛ پژوهش و توسعه باید بطور نزدیک به هم پیوند داشته باشند؛ عاملین نیاز به اطلاعات دقیق و مستقیم دارند؛ کاربران خدمات باید حق بیشتری برای تقاضای بهترین خدمات داشته باشند. او سپس در بحث عوامل مؤثر بر انسجام و وحدت تحقیقات با سیاست‌گذاران و عاملین بر نقش رهبری و مدیریت اشاره می‌کند و موارد زیر را به‌عنوان نقش رهبری در این مورد ذکر می‌کند: نشان دادن ارزش پژوهش به‌عنوان منبعی برای ایده‌های جدید؛ ایجاد فرهنگی سازمانی که اهمیت استفاده و تولید اعمال مبتنی بر شواهد و دلایل را تشخیص می‌دهد و نیاز برای به چالش کشیدن عمل موجود را در راستای شواهد پژوهشی موجود تشخیص می‌دهد؛ فراهم کردن امکانات دستیابی آسان به یافته‌های پژوهش؛ تشویق تحقیق توسط عاملین؛ ایجاد همکاری فعال با محققین بیرونی (بارناردو، ۲۰۰۰).

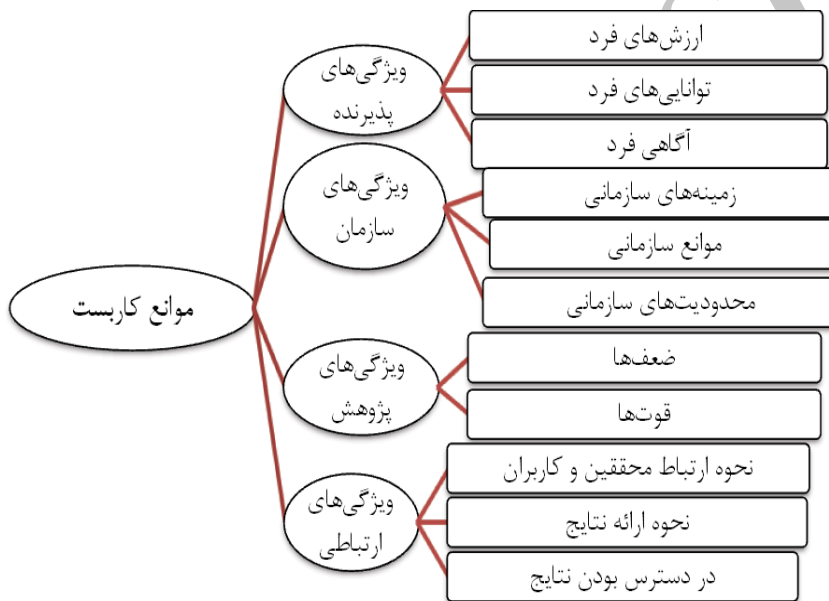
کورت لوین در سال ۱۹۴۰ این مسأله را بیان می‌کند که پژوهش در مورد موضوعات و مسائل روزمره باید مشخص بوده و شکاف بین تحقیق و عمل باید از بین برود. همکاری، به‌عنوان یک عنصر اساسی برای پر کردن این شکاف در نظر گرفته شده است. لوین بیان می‌کند که محققین باید نظامی را تدوین کنند تا بتوانند با عاملین در فرایند پژوهش همکاری کنند. لوین همچنین بر اهمیت ارزش فهم عاملین و کاربرد آن برای شکل‌دهی به دستورالعمل پژوهش تأکید می‌کند (لگان، ۱۹۹۹).

اما سیندی ترنر به بررسی برخی از موانع انتشار نتایج پژوهش در بین جماعت عاملین اینگونه می‌پردازد و این موانع را به صورت زیر دسته‌بندی می‌کند:

- دادن اطلاعات به جماعت عاملین، گران است. آنها اغلب روزنامه‌هایی را که توسط مراکز پژوهش یا آژانس‌های فدرالی منتشر می‌شود، مطالعه نمی‌کنند؛
- کاربست برخی از نتایج پژوهش نیازمند آموزش بیشتر کارمندان است. آنها سرمایه‌ای برای پرداختن به این کار ندارند؛
- برخی از یافته‌های پژوهش به‌طور قابل ملاحظه‌ای نیاز به زمان یا اختیار عاملین برای کاربرد این یافته‌ها در عمل دارند؛
- کاربست برخی از یافته‌های پژوهشی نیازمند منابع پخته و منابع مالی بسیار است (تونر، ۲۰۰۳).
- مارگارت هودج و همکارانش در دانشگاه کالیفرنیا به سه عامل مهم به‌عنوان موانع کاربست

پژوهش‌های پرستاری در عمل اشاره می‌کنند که این سه عامل عبارتند از: فقدان آگاهی در مورد پژوهش‌های؛ فقدان حمایت نهادی؛ محدودیت یافته‌های پژوهشی که قابل کاربرد در عمل باشد (هودگ، ۲۰۰۳). در مجموع بر اساس کاری که سندی فانک انجام داده است می‌توان مدل مورد استفاده در این پژوهش را به صورت شکل شماره ۱ طرح کرد. فانک با استفاده از تکنیک تجزیه عناصر اصلی که یکی از تکنیک‌های هم خانواده تحلیل عاملی است تمامی عوامل و متغیرهای مطرح در نظریات را به چهار بعد عمده تقسیم می‌کند این ابعاد عبارتند از: ویژگی‌های پذیرنده بالقوه، ویژگی‌های سازمانی که پژوهش در آن انجام می‌گیرد، ویژگی‌های نوآوری یا پژوهش و ویژگی‌های ارتباطی (همان)

شکل ۱ مدل تحقیق به نقل از فانک

روش‌شناسی

تحقیق حاضر از روش پیمایش و با استفاده از ابزار پرسشنامه صورت پذیرفته است. پرسشنامه مورد استفاده بر طبق چهار عاملی طراحی شده است که در مدل نهایی مطرح گردیده‌اند. پرسش‌های مطرح شده ترکیبی از نمونه‌های موجود در تحقیقات مشابه و پرسش‌های محقق ساخته‌ای است که در قالب مقیاس ۴ درجه‌ای تنظیم شده و در اختیار پاسخگویان قرار گرفت.

برای سنجش اعتبار از روش اعتبار صوری (داوری صاحب نظران) استفاده گردید علاوه بر این چون خود پاسخگویان نیز دارای اطلاعات کافی در مورد ابعاد مختلف تحقیق حاضر بودند، بازخوردهای مثبت آنها نیز به سوالات طرح شده و ابعاد ذکر شده می تواند دلیلی بر اعتبار بالای سنجش حاضر محسوب گردد. روایی نیز با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید که عدد ۰/۶۹ را نشان می دهد و حاکی از روایی مناسب ابزار تحقیق می باشد.

جامعه آماری پژوهش حاضر می بایست شامل کسانی باشد که علاوه بر آشنایی با پژوهش های علوم انسانی و اجتماعی، با موانع و مشکلات اجرا و کاربست یافته های پژوهشی آشنایی کافی داشته باشند. بنابراین جامعه آماری تحقیق حاضر از بین اساتید شاغل در دانشگاه انتخاب شدند و برای نمونه گیری از شیوه نمونه گیری هدفمند استفاده گردید بر این اساس ۱۵۰ نفر از اعضای هیات علمی که اطلاعات کافی و مناسبی در این حوزه داشتند، به عنوان نظراتی صائب و قابل تعمیم در نظر گرفته شد.

از تعداد ۱۵۰ نفری که در تحقیق حاضر مشارکت نمودند ۷۶/۷ درصد مرد و ۳۳/۳ درصد زن بودند. ۶۳/۳ درصد از پاسخگویان کمتر از ۴۰ سال و ۳۶/۷ درصد بیش از ۴۰ سال سن داشته اند. مدرک ۶۰ درصد از پاسخگویان فوق لیسانس و ۴۰ درصد دارای مدرک دکتری بودند. نزدیک به دوسوم از پاسخگویان (۷۳/۳ درصد) عضو هیئت علمی و ۲۳/۳ درصد بصورت حق التدریس در دانشگاه مشغول تدریس هستند. مرتبه علمی ۶۷/۷ درصد از پاسخگویان مربی، ۳۰ درصد استادیار و ۲۳/۳ درصد دانشیار، استاد و یا دارای مرتبه حوزوی بوده اند. ۶۳/۳ درصد از پاسخگویان کمتر از ۱۰ سال و ۳۶/۷ درصد بیش از ۱۰ سال سابقه تدریس در دانشگاه داشته اند. ۵۰/۷ درصد از پاسخگویان در گروه علمی علوم انسانی و اجتماعی و ۴۹/۳ درصد در گروه علمی فنی و مهندسی به تدریس اشتغال داشته اند.

یافته های تحقیق

یافته های تحقیق را در چهار بخش که در فرضیات مطرح گردید مورد بررسی قرار می دهیم.

الف- تاثیر ویژگی های پژوهش بر عدم کاربست تحقیقات علوم انسانی

ویژگی های ماهیتی پژوهش که ممکن است بر عدم کاربست تحقیقات تاثیر گذار باشند از متغیرهای بررسی شده بوده که در دو بعد ضعف و قوت و با استفاده از یازده گویه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج در جدول شماره ۴ خلاصه شده است که در آن نظر پاسخگویان در مورد میزان تاثیرگذاری هر کدام از گویه های مرتبط با پژوهش به منزله مانعی در برابر کاربست یافته های پژوهش، ذکر شده است. همانگونه که در جدول مشخص است اغلب گویه ها از نظر پاسخگویان در ایجاد مانع در مسیر کاربست یافته های پژوهشی، از تاثیر قابل ملاحظه ای برخوردارند. برای مثال نمره ناهمخوانی

نتایج پژوهش‌های مختلف در مورد یک موضوع ۷۲,۹ است و بدان معناست که این عامل از نظر پاسخگویان تاثیر زیادی بر عدم کاربست یافته‌های پژوهشی دارد.

از سویی بر اساس داده‌های بدست آمده می‌توان گفت که «فاقد ارزش علمی بودن نتایج پژوهش‌ها» نسبت به سایر عوامل تاثیر کمتری بر کاربست تحقیقات دارد، اما معجب نشدن مدیران برای ضرورت بهره‌گیری از نتایج پژوهش‌ها، مهمترین متغیر در این بخش است. در مجموع میانگین به دست آمده برای این عامل عدد ۶۷,۴ درصد است و نشان دهنده ضریب تاثیر زیاد آن در عدم کاربست یافته‌های پژوهشی است.

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی نظر پاسخگویان در باره ویژگی‌های پژوهش

نمره تاثیر از ۱۰۰	میزان تاثیر گذاری در ایجاد مانع بر عدم کاربست یافته‌ها						عوامل تاثیر گذار			
	نظری		زیاد		متوسط					
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی				
۷۲,۹	۱۱,۱	۱۵	۲۵,۹	۳۵	۲۹,۶	۴۰	۳۳,۳	۴۵	۱۰	ناهمخوانی نتایج پژوهش‌های مختلف در مورد یک موضوع
۶۷,۶	۱۰,۰	۱۵	۱۶,۷	۲۵	۳۶,۱	۵۵	۳۰,۰	۴۵	۶,۷	نقص روش شناختی پژوهش‌ها و تحقیقات انجام شده
۵۸,۷	۱۳,۳	۲۰	۶,۷	۱۰	۳۰,۰	۴۵	۳۶,۷	۵۵	۱۳,۳	نتایج پژوهش‌ها فاقد ارزش علمی هستند
۷۸,۸	۱۰,۳	۱۵	۳۱,۰	۴۵	۴۴,۷	۶۵	۱۰,۳	۱۵	۳,۴	نتایج حاصل از پژوهش‌ها مدیران را معجب نمی‌سازند
۵۹,۶	۱۳,۳	۲۰	۱۳,۳	۲۰	۲۳,۳	۳۵	۳۳,۳	۵۰	۱۶,۷	ادبیات نظری تحقیق با نتایج آن متناقض است
۷۵,۹	۶,۷	۱۰	۳۳,۳	۵۰	۴۰,۰	۶۰	۱۰,۰	۱۵	۱۰,۰	مدیران بر نتایج این پژوهش‌ها اعتماد ندارند
۶۸,۵	۶,۹	۱۰	۱۳,۸	۲۰	۴۴,۷	۶۵	۳۱,۰	۴۵	۳,۴	پژوهش‌ها از وضوح و دقت لازم برخوردار نیستند
۶۶,۱	۶,۷	۱۰	۱۶,۷	۲۵	۳۶,۷	۵۵	۳۰,۰	۴۵	۱۰,۰	مقدار اطلاعات موجود در پژوهش‌ها کم و ناچیز است
۶۷,۷	۱۷,۲	۲۵	۱۳,۸	۲۰	۴۱,۴	۶۰	۱۷,۲	۲۵	۱۰,۳	تناقض نتایج پژوهش‌ها با عقاید و تجارب قبلی مدیران
۶۰,۳	۳,۳	۵	۱۰,۰	۱۵	۴۰,۰	۶۰	۳۶,۷	۴۰	۲۰,۰	انتخاب الگوهای نامناسب پژوهشی از جانب پژوهشگران
۶۵,۴	۱۳,۳	۲۰	۲۳,۳	۳۵	۱۶,۷	۲۵	۳۶,۷	۵۵	۱۰,۰	ابزارهای پژوهشی کیفیت علمی لازم را ندارند
۶۷,۴		۱۶۵		۳۰۰		۵۶۵		۴۳۵	۱۵۵	جمع

ب- تاثیر ویژگی‌های پذیرنده بالقوه بر کاربست تحقیقات

دومین عاملی که با با نه متغیر مورد بررسی قرار گرفت ویژگی پذیرنده بالقوه است که به معنای

فصلنامه علمی-پژوهشی

۲۶

دوره چهارم
شماره ۲
بهار ۱۳۹۱

خصوصیات فردی است که یافته‌های پژوهش را مورد استفاده اجرایی قرار می‌دهد. ویژگی‌های این فرد می‌تواند سبب تسهیل یا مانعی در کاربست یافته‌های پژوهشی باشد. این عامل شامل متغیرهای چون؛ ارزش‌ها، توانایی‌ها و آگاهی فرد یا افراد تصمیم گیرنده است. نظر پاسخگویان در مورد میزان تاثیرگذاری هر کدام از گویه‌های مرتبط با پذیرنده بالقوه به منزله مانعی در برابر کاربست یافته‌های پژوهشی در جدول زیر ذکر شده است. اغلب گویه‌ها از طرف پاسخگویان در ایجاد مانع بر سر راه کاربست یافته‌های پژوهشی اثر زیادی دارند. برای مثال ۶۳/۳ درصد از پاسخگویان معتقدند عدم درک اهمیت پژوهش از جانب مدیران تاثیر زیادی بر عدم کاربست یافته‌های پژوهشی دارد. هر چند که در مجموع تاثیر این شاخص بسیار زیاد است (نمره ۸۳,۶) اما در بین متغیرهای بررسی شده، «عدم اطلاع مدیران از این نوع تحقیقات» با ۷۸,۴ درصد نمره کمتر از بقیه مانع ایجاد کرده است و «عدم ضرورت برای بهره‌گیری از نتایج تحقیقات صورت پذیرفته جهت تغییر شرایط» با نمره ۸۶ به عنوان مهمترین مانع، مطرح گردیده است.

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی نظر پاسخگویان در باره ویژگی‌های پذیرنده بالقوه

نمره تاثیر از ۱۰۰	میزان تاثیر گذاری در ایجاد مانع بر عدم کاربست یافته‌ها								عوامل تاثیر گذار		
	نظری		زبانی		مترسب		عینی				
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی			
۸۵,۳	۳,۳	۵	۳۳,۳	۹۵	۱۶,۷	۲۵	۱۰,۰	۱۵	۶,۷	۱۰	مدیران اهمیت پژوهش را بخوبی درک نمی‌کنند
۷۸,۴	۳,۳	۵	۵۳,۳	۸۰	۱۶,۷	۲۵	۱۳,۳	۲۰	۱۳,۳	۲۰	مدیران از این نوع پژوهش‌ها اطلاع ندارند
۸۱,۰	۳,۳	۵	۵۰,۰	۷۵	۲۶,۷	۴۰	۱۳,۳	۲۰	۶,۷	۱۰	مدیران فکر می‌کنند استفاده از نتایج پژوهش تغییر چندانی در وضع فعلی ایجاد نمی‌کند.
۸۳,۳	۱۰,۰	۱۵	۴۳,۳	۶۵	۳۳,۳	۵۰	۱۳,۳	۲۰			مدیران فکر می‌کنند قدرت کافی برای ایجاد تغییرات بر اساس نتایج پژوهش‌ها را ندارند.
۸۴,۳	۶,۹	۱۰	۵۱,۷	۷۵	۲۴,۱	۳۵	۱۷,۲	۲۵			مدیران معتقدند که نتایج حاصل از پژوهش‌ها برای مجموعه و شرایط آن‌ها قابل تعمیم نیست
۸۵,۷	۶,۷	۱۰	۵۰,۰	۷۵	۳۶,۷	۵۵	۳,۳	۵	۳,۳	۵	عدم درک مزیت پژوهش از جانب مدیران
۸۶,۰	۱۰,۷	۱۵	۵۳,۶	۷۵	۲۵,۰	۳۵	۷,۱	۱۰	۳,۳	۵	مدیران نیاز موجهی برای تغییر شرایط موجود احساس نمی‌کنند
۸۵,۷	۶,۷	۱۰	۶۰,۰	۹۰	۲۰,۰	۲۰	۶,۷	۱۰	۶,۷	۱۰	مدیران تمایل ندارند ایده‌های جدید را بپذیرند
۸۳,۳	۱۰,۰	۱۵	۵۶,۷	۸۵	۱۶,۷	۲۵	۶,۷	۱۰	۱۰,۰	۱۵	مدیران توانایی قضاوت و ارزیابی پژوهش را ندارند
۸۳,۶		۹۰		۷۱۵		۳۲۰		۱۳۵		۷۵	جمع

ج- تاثیر ویژگی‌های سازمان بر عدم کاربست تحقیقات

ویژگی‌های سازمان نیز یکی از عواملی بود که در مدل طرح گردیده و در این تحقیق مورد

بررسی قرار گرفته است و منظور از آن، زمینه‌ها، موانع و محدودیت‌هایی سازمانی است که می‌تواند مانع کاربست نتایج تحقیقات در سازمان‌ها شوند. در جدول شماره ۳ نظر پاسخگویان در مورد میزان تاثیرگذاری هر کدام از گویه‌های مرتبط با سازمان به منزله مانعی در برابر کاربست یافته‌های پژوهشی ذکر شده است.

مجموع تاثیر این عامل ۷۷٫۸ درصد است که نشان از تاثیر زیاد متغیرهای زیر مجموعه آن است، اما در بین متغیرهای زیر مجموعه، این موضوع که مشکلاتی که محققین به آنها اشاره می‌کنند نسبت به مسائل دیگر سازمان اهمیت کمتری دارند، نمره کمتری را به خود اختصاص داده است و بیشترین تاثیر مربوط به فقدان تسهیلات کافی سازمانی برای کاربست یافته‌های پژوهش در سازمان‌ها است که با ۸۶٫۲ درصد، بالاترین میزان تاثیر را داشته است.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی نظر پاسخگویان درباره ویژگی‌های سازمان

نمره تاثیر از ۱۰۰	میزان تاثیر گذاری در ایجاد مانع بر عدم کاربست یافته‌ها						عوامل تاثیر گذار				
	ندام نظری		زیاد		متوسط						
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی			
۸۶٫۲			۶۵٫۵	۹۵	۲۰٫۷	۳۰	۶٫۹	۱۰	۶٫۹	۱۰	فقدان تسهیلات کافی برای کاربست یافته‌های پژوهش
۸۱٫۳	۶٫۷	۱۰	۵۶٫۷	۸۵	۱۰٫۰	۱۵	۲۰٫۰	۳۰	۶٫۷	۱۰	مدیران زمان کافی برای مطالعه این پژوهشها ندارند
۸۰٫۸	۱۳٫۳	۲۰	۴۰٫۰	۶۰	۳۰٫۰	۴۵	۱۳٫۳	۲۰	۳٫۳	۵	افراد مافوق اجازه کاربست نتایج پژوهشی رانمی‌دهند
۷۸٫۷	۱۰٫۰	۱۵	۴۰٫۰	۶۰	۳۳٫۳	۵۰	۶٫۷	۱۰	۱۰٫۰	۱۵	زیر مجموعه سازمان از کاربست نتایج حمایت نمی‌کند
۸۰٫۶	۶٫۹	۱۰	۴۸٫۳	۷۰	۲۷٫۶	۴۰	۶٫۹	۱۰	۱۰٫۳	۱۵	به خاطر محدودیت‌های شغلی مدیران فرصت کافی برای به کار بردن ایده‌های جدید را ندارند
۷۳٫۰	۱۰٫۷	۱۵	۲۸٫۶	۴۰	۳۲٫۱	۴۵	۱۷٫۹	۲۵	۱۰٫۷	۱۵	عدم توجه به مسائل ضروری سازمان در پژوهش‌ها
۵۲٫۹	۱۳٫۳	۲۰	۳٫۳	۵	۳۳٫۳	۳۵	۴۰٫۰	۶۰	۲۰٫۰	۳۰	مشکلاتی که محققین به آنها اشاره می‌کنند نسبت به مسائل دیگر سازمان اهمیت کمتری دارند
۷۵٫۰	۱۱٫۱	۱۵	۳۳٫۳	۴۵	۲۵٫۹	۳۵	۲۵٫۹	۳۵	۳٫۷	۵	کاربست یافته‌های پژوهش هزینه زیادی دارد
۷۹٫۳	۳٫۳	۵	۵۳٫۳	۸۰	۲۰٫۰	۳۰	۱۰٫۰	۱۵	۱۳٫۳	۲۰	کاربست نتایج پژوهش زمان زیادی می‌طلبد
۸۱٫۳	۶٫۷	۱۰	۴۰٫۰	۶۰	۴۰٫۰	۶۰	۱۰٫۰	۱۵	۳٫۳	۵	فرهنگ سازمانی اجازه کاربست یافته‌ها را به مدیران نمی‌دهد

نمبره تاثیر از ۱۰۰	میزان تاثیر گذاری در ایجاد مانع بر عدم کاربست یافته‌ها								عوامل تاثیر گذار		
	نظری		زیاد		متوسط		کم				
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی			
۸۳.۳	۶.۹	۱۰	۴۸.۳	۷۰	۳۴.۵	۵۰	۳.۴	۵	۶.۹	۱۰	محدودیت‌هایی که خط و مشی‌های سیاسی بوجود می‌آورند
۸۱.۰	۳.۳	۵	۴۶.۷	۷۰	۳۰.۰	۴۵	۱۶.۷	۲۵	۳.۳	۵	فقدان نیروی انسانی کار آمد و متخصص در سازمان
۷۵.۹	۶.۷	۱۰	۳۶.۷	۵۵	۲۳.۳	۳۵	۳۳.۳	۵۰			عدم ارتباط اولویت‌های پژوهشی با نیازهای سازمان
۷۷.۸		۱۴۵		۷۹۵		۵۱۵		۳۱۰		۱۴۵	جمع

د- ویژگی‌های ارتباطی پژوهش بر عدم کاربست تحقیقات

ویژگی‌های ارتباطی پژوهش شامل عواملی چون، نوع و نحوه ارتباط محققین و کاربران، نحوه ارائه نتایج و در دسترس بودن نتایج را در بر می‌گیرد. در جدول شماره ۵ نظر پاسخگویان در مورد میزان تاثیرگذاری هر کدام از گویه‌های مرتبط با عوامل ارتباطی پژوهش به منزله مانعی در برابر کاربست یافته‌های پژوهشی ذکر شده است.

ارتباط محدود بین محققین و مدیران در طول پژوهش مهمترین متغیر در این عامل و همچنین مهمترین عامل در بین عوامل مورد بررسی است. نمره ۸۸ از ۱۰۰ برای تاثیر این عامل نشان از اهمیت فوق العاده ان در عدم کاربست یافته‌های پژوهشی دارد.

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی نظر پاسخگویان در باره ویژگی‌های ارتباطی پژوهش

نمونه تاثیر از ۱۰۰	میزان تاثیر گذاری در ایجاد مانع بر عدم کاربست یافته‌ها								عوامل تاثیر گذار		
	نظری		زیاد		متوسط		کم				کمتر
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۷۵.۹	۳.۳	۵	۴۰.۰	۶۰	۳۰.۰	۴۵	۱۶.۷	۲۵	۱۰۰.۰	۱۵	نتایج پژوهش‌ها به آسانی در دسترس نیستند
۷۰.۵	۶.۷	۱۰	۳۰.۰	۴۵	۲۶.۷	۴۰	۲۶.۷	۴۰	۱۰۰.۰	۱۵	کاربست‌های عملی پژوهش‌ها نامشخص و مبهم هستند.
۶۵.۰	۷.۴	۱۰	۱۸.۵	۲۵	۳۷.۰	۵۰	۱۸.۵	۲۵	۱۸.۵	۲۵	تحلیل‌های آماری پژوهش‌ها چندان قابل درک نیستند
۷۱.۶	۳.۳	۵	۳۳.۳	۵۰	۲۶.۷	۴۰	۲۶.۷	۴۰	۱۰۰.۰	۱۵	فهم نتایج پژوهش‌ها دشوار بوده و نیاز به دانش تخصصی دارد
۷۱.۴	۳.۴	۵	۳۱.۰	۴۵	۳۷.۹	۵۵	۱۰.۳	۱۵	۱۷.۲	۲۵	مدیران به محققین این پژوهش‌ها اعتماد ندارند
۸۸.۰	۶.۹	۱۰	۶۶.۱	۹۰	۲۰.۷	۳۰	۶.۹	۱۰	۳.۴	۵	ارتباط بین محققین و مدیران در طول پژوهش کم است
۷۱.۳	۱۰.۰	۱۵	۱۳.۳	۲۰	۵۳.۳	۸۰	۲۰.۰	۳۰	۳.۳	۵	پژوهش‌ها بموقع و در زمانی که مورد نیاز است در اختیار مدیران قرار نمی‌گیرد
۷۲.۳	۶.۷	۱۰	۲۶.۷	۴۰	۳۶.۷	۵۵	۲۳.۳	۳۵	۶.۷	۱۰	پژوهشگران انگیزه لازم را برای کاربست نتایج در مدیران ایجاد نمی‌کنند
۸۶.۱	۱۰.۰	۱۵	۵۰.۰	۷۵	۳۰.۰	۴۵	۱۰.۰	۱۵			فقدان رویکردهای مشابه مدیران و پژوهشگران در پرداختن به مسائل
۷۴.۷		۸۵		۴۵۰		۴۴۳		۲۳۵		۱۱۵	جمع

فصلنامه علمی-پژوهشی

۳۰

دوره چهارم
شماره ۲
بهار ۱۳۹۱

آزمون آماری تاثیرگذاری عوامل مختلف

به منظور اینکه میزان توافق پاسخگویان را در مورد میزان اهمیت هر کدام از گویه‌ها در ایجاد مانع بر سر راه کاربست یافته‌های پژوهش بدانیم آزمون تفاوت میانگین T تک نمونه‌ای را اجرا کردیم که نتایج آن در جدول زیر خلاصه شده است. در این جدول مرز آزمون نقطه میانی پاسخ‌ها به گویه‌های هر کدام از شاخص‌ها می‌باشد که به عنوان مثال در مورد ویژگی‌های پژوهش چون تعداد گویه‌های این شاخص ۱۱ گویه می‌باشد دامنه پاسخ‌های آن از ۱ تا ۴ بوده

است بنابراین حداقل نمره این شاخص یعنی ۱۱ با حداکثر نمره یعنی ۴۴ جمع و نتیجه تقسیم بر ۲ شده است که عدد حاصل ۲۷/۵ می باشد که به عنوان مرزی برای کسانی که این شاخص را با اهمیت دانسته اند و کسانی که آن را مهم ندانسته اند بکار گرفته شده است. نتایج این جدول نشان می دهد هر چهار شاخص از نظر پاسخگویان با میزان اطمینان بیش از ۹۹ درصد با اهمیت تشخیص داده شده اند بنابراین چهار فرضیه مطرح شده تایید می گردند.

جدول شماره ۶ خلاصه آزمون اماری عوامل موثر بر عدم کاربست یافته های پژوهشی

عامل	تعداد	مرز آزمون	مقدار t	سطح معنی داری
ویژگی های پژوهش	۶۵	۲۷/۵	۶/۷۶۹	۰/۰۰۰
ویژگی های پذیرنده بالقوه	۱۰۵	۲۲/۵	۲۲/۱۳۷	۰/۰۰۰
ویژگی های سازمان	۸۰	۳۲/۵	۱۸/۴۵۹	۰/۰۰۰
ویژگی های ارتباطی	۱۰۵	۲۲/۵	۱۰/۹۲۸	۰/۰۰۰

نتیجه گیری

نتایج نهایی به دست آمده بیانگر این واقعیت است که هر کدام از متغیرهای چهارگانه یعنی ویژگی های پذیرنده بالقوه، ویژگی های پژوهش، ویژگی های ارتباطی و ویژگی های سازمان از دیدگاه افراد مورد مطالعه نقش متوسط تا زیادی را از نظر ایجاد مانع برای کاربست یافته های پژوهش ایفا می کنند. در واقع فرضیه اصلی هدایت کننده این مطالعه از دیدگاه پاسخگویان مورد تایید قرار گرفته است. هر چند که تاثیر «ویژگی های پذیرنده بالقوه» بیشتر از سایر عوامل است و «ویژگی های پژوهش» از سه عامل دیگر، محدودیت کمتری را ایجاد نموده است. (جدول ۷)

جدول ۷ میانگین نمره تاثیر گذاری عوامل بررسی شده

متغیر	میانگین نمره تاثیر از ۱۰۰
ویژگی های پژوهش	۶۷.۴
ویژگی های پذیرنده بالقوه	۸۳.۶
ویژگی های سازمان	۷۷.۸
ویژگی های ارتباطی پژوهش	۷۴.۷

بنابراین رفع محدودیت‌ها و توجه به کاربران نهایی تحقیق به عنوان یکی از عوامل مهم تاثیرگذار در کاربست یافته‌ها ضروری می‌نماید. کاربران باید به سطحی از آموزش برسند که اهمیت و لزوم اینگونه پژوهش‌ها را درک کنند به گونه‌ای که احساس نیاز به آگاهی از پژوهش‌ها و تحقیقات کاربردی موجود در رابطه با سازمان را در خود پرورش دهند. وجود این امر خود وابسته به ایجاد ذهنیتی نقاد و مترقی در کاربران و بویژه مسئولان و مدیران است تا مدام به فکر تغییر شرایط در جهت بهبود مستمر باشند. شرایط موجود را واقع‌بینانه درک کرده و آمادگی شناخت و پذیرش نواقص را داشته باشند به گونه‌ای که ایده‌های جدید را پذیرفته و در جهت تحقق آن‌ها گام بردارند. در عین حال ایجاد تصور مثبت نسبت به کارهای علمی و پژوهشگران از جمله موارد دیگری است که کاربر نهایی باید در خصوص آن‌ها آموزش دیده و توجیه شده باشد. اعتماد نسبت به کارهای پژوهشی زمینه را برای توجه بیشتر به نتایج حاصل از آنها و استفاده عملی فراهم می‌کند.

متغیر تاثیرگذار دیگر ویژگی‌های سازمان است که بر عواملی نظیر زمینه‌ها، موانع و محدودیت‌های سازمانی اشاره دارد. وجود فرهنگ سازمانی مناسب که کاربست یافته‌ها را برای مدیران و کاربران نهایی تسهیل نماید در عین اینکه انگیزه لازم را نیز در آنان شکل دهد؛ استفاده از نیروی متخصص و کارآمدی که توانایی ارزیابی و کاربرد پژوهش‌ها را در مجموعه سازمانی داشته باشند؛ و فراهم کردن امکانات مالی لازم برای کاربست نتایج حاصل از جمله فاکتورهای مهمی است که سازمان در برنامه‌ریزی‌های خود باید به آن‌ها توجه داشته باشد تا بتواند نتایج تحقیقی را به شایستگی مورد استفاده عملی قرار دهد. اختصاص زمان و هزینه مناسب همراه با پرورش انگیزه لازم در میان مجموعه سازمانی برای کاربست یافته‌ها، تاثیرات خود را در بهبود کارایی و دستیابی سریع‌تر به اهداف سازمان نشان خواهد داد.

باید توجه داشت که علاوه بر موارد یاد شده، ویژگی‌های پژوهش نیز نقش مهمی در این میان بازی می‌کند. در ویژگی‌های پژوهش باید بر عامل کیفیت پژوهش تاکید کرد. پژوهش‌ها باید در مساله‌یابی و اولویت بندی پژوهشی، متناسب با نیازهای ضروری سازمان، جهت داده شوند، به گونه‌ای که توجه عمده آن‌ها معطوف به دغدغه‌ها و مشکلات فعلی باشد. در مرحله بعد استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های علمی مناسب که توان بررسی و کاوش در مساله مورد نظر را دارا باشند از پیش شرط‌های دیگری است که باید به آن توجه کرد. صلاحیت علمی یک پژوهش به شیوه‌ای که اعتماد کاربر نهایی را در پی داشته باشد شانس کاربرد عملی آن را

افزایش می‌دهد. اینگونه پژوهش‌ها باید از دقت و وضوح بالایی برخوردار باشند؛ توانایی اقناع کاربران را داشته باشند؛ مشکلات متدولوژیکی نداشته باشند؛ و اطلاعات جدید و نامتناقضی که با واقعیت همخوانی داشته باشد و با دیگر یافته‌های علمی در تضاد شدید قرار نداشته، را بیان کنند و به زبان قابل فهم بیان شده و از انسجام منطقی برخوردار باشند. در این صورت می‌توان انتظار داشت که احتمال کاربست عملی و دقیق یافته‌های این دسته از پژوهش‌ها بیشتر باشد. ویژگی‌های ارتباطی که به عواملی از قبیل نوع و نحوه ارتباط محققین و کاربران، نوع ارائه نتایج و در دسترس بودن نتایج اشاره دارد؛ از جمله متغیرهای مهم دیگری است که پاسخگویان به نقش تعیین‌کننده آن‌ها در کاربست یافته‌ها مهر تایید گذاشته‌اند. ارتباط میان محققین و کاربران در طول پژوهش باعث افزایش واقع‌بینی و توجه به نیازهای اساسی سازمان خواهد شد. به گونه‌ای که تأثیرات این ارتباط هم بر روی شیوه پژوهش و هم بر روی انطباق پژوهش با مسائل بنیادی غیر قابل انکار می‌باشد. این ارتباط زمینه اعتماد میان محقق و کاربر را فراهم می‌کند که در نهایت باعث شکل‌گیری رویکردهای مشابه در زمینه مسئله مورد بررسی خواهد بود. نتایج تحقیقات راحت‌تر در دسترس خواهند بود و انگیزه کاربران و مدیران را برای کاربست نتایج افزایش خواهد داد. هرکدام از متغیرهای ذکر شده قسمتی از مساله کاربست یافته‌ها را تبیین می‌کنند و لازم است به این نکته توجه شود که تنها در سایه بینشی همه‌جانبه و فراگیر می‌توان راه‌های برون رفت از این مساله را پیدا کرد.

منابع

بابایی.علی(۱۳۸۶):«موانع و چالش‌های کاربست یافته‌های پژوهشی ایران»؛ مجله اصلاح و تربیت؛ شماره ۶۲؛ ص ۲۶.

بندریان.رضا، قابضی.روح‌الله(۱۳۸۹):«مزایا و چالش‌های تجاری سازی نتایج تحقیقات مراکز پژوهشی در صنایع موجود»؛ فصلنامه تخصصی پارک‌ها و مراکز رشد؛ شماره ۲۰.

سرفرازی، مهرزاد، معمارزاده، غلامرضا (۱۳۸۶) پارادایم دولت الکترونیک ضرورتی اساسی در استقرار شهرداری الکترونیک، چهارمین کنفرانس بین المللی مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات، سالن همایش‌های هتل بین المللی المپیک، ۳۰ و ۲۹ بهمن ماه، تهران.

مجتهد.احمد:«تحقیقات و توسعه در کشورهای جهان سوم»؛ مجله مطالعات مدیریت؛ شماره ۶، ص ۲۴. مهرداد، جعفر(۱۳۸۹)، سایت لیزنا.

Barnardos R & D team(2000),”what works?Making connections:Linking research and practice”:<http://www.barnardos.org.uk/shop/acataloge/catalogue-other-125.html>.

Dobbins.Maurin(2003);”A framework for the Dissemination and Utilization research for health care policy and practice”.volume9.

Hodge.Margaret, D.Kochie.Larry,Leslie Larsen&Santiago Maurine(2003);”Clinician-Implemented research utilization in critical care”; American Journal of Critical care;volume12;no4.

Logan.Keneth.R(1999);”The handbook of competition regulators”;the united states;global competition review.

Nutley.Sandra et al(2002);”from knowing to doing: a framework for undrestanding the evidence-into-practice agenda;university of st.andrews.

Rogers.E.M(1995);”Diffution of innovations”;New york;Free press.

Turner.Cindy(2003);”Summary of interview with Minnesota Alcoholism-Addiction leaders;wilder.org.

Walter.Isabel,Nutley.Sandra & Dawis.Huw(2003);”Developing taxonomy of interventions used to increase the impact of the research”; university of st.Andrews.

Wright. F(1990);” The Origins of American Industrial Success”; American Economic Review.

فصلنامه علمی-پژوهشی

۳۴

دوره چهارم
شماره ۲
بهار ۱۳۹۱